

WIE WAREN ZE ? WAT DEDEN ZE ? WAAR ZIJN ZE?

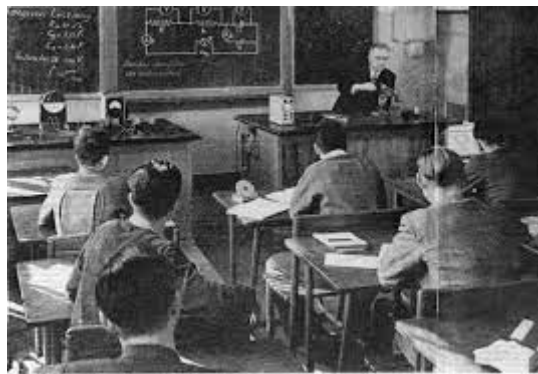

‘Spreekwoorden en gezegdes’ zijn

van alle tijden maar waren in de goede oude tijd zeer ‘IN’.

Om een gesprek te eindigen, een verwittiging te geven of de flauwe plezante uit te hangen, werden deze boven gehaald. Iedereen kende en gebruikte ze te pas en te onpas.

In het vierde leerjaar zat ik bij meester Rijbroeck in de klas; een strenge maar ook een fantast. Tijdens zijn lessen gebruikte hij regelmatig een spreekwoord of gezegde. Zonder aanwijzing of reden en ging verder. Iedereen volgde aandachtig, niet normaal!

Eén reden: de vrijdag, het laatste lesuur was het ‘kwis’. Wie de meeste spreekwoorden en gezegdes had onthouden kon iets winnen. Meestal knickers en bikkels die hij had afgepakt of honderd maal iets schrijven als de poging te gortig was. Er is dat uur veel gelachen en over meester Rijbroeck geen kwaad woord! In die uren zijn heel wat nieuwe spreekwoorden ontstaan. Sommige zijn hun eigen leven gaan lijden: *“Wie een put graaft voor een ander ...is een dommerik.”* Of *“De koe bij de... uier pakken”*, *“Wie laatst lacht, heeft de lolle niet*

begrepen“, *“Wie niet sterk is... moet leraar worden.*“ Ja Lap, dat is dan honderd maal schrijven. *“Waar het koren plat ligt... hebben ze ge....”* Ook honderd maal schrijven. Ik heb veel gelachen, veel geschreven maar nooit een prijs gewonnen, hoho.

Eén van de mooiste vond en vind ik met voorsprong: ***“Schoenmaker blijf bij uw leest.”*** Wij weten wat een schoenmaker en leest is, maar niet iedereen. Vooral de jongsten niet, geen ramp maar toch goed om weten. Ik was vier jaar en zat ganse dagen bij mijn nonkel – buurman die schoenmaker was. Hij was dit noodgedwongen geworden omdat hij *‘de vallende ziekte’* had en ander werk niet aan hem was besteed. In zijn woonplaats had hij een schoenwinkelke, in de achterplaats was zijn schotelhuis en werkplaats, op de voute sliep hij. Zo was het toen. Machines waren er nog niet dus alles ging op de leest. Alles wat hij deed fascineerde mij: het getik op de nagelkes, de reuk van de warme lijm, het leder, de mensen die schoenen kwamen kopen... Vooral dat er tussen zijn lippen altijd nagelkes zaten. Als hij een aanval had, was het eerste werk kijken of er geen nagels in zijn mond zaten. Iedereen wist dat!

Bij zo een aanval viel hij met zijn hoofd op een hard voorwerp en was op slag dood. De enige verwonding die te zien was, was een wonde op één van zijn slapen. Zijn pa, mijn grootvader, die in 1947 aangereden was door een auto en op slag dood was, had juist dezelfde verwonding op de slaap van het auto-embleem op de radiator. Ja man!

Vier jaar geleden zegt mij oudste zoon Bart: *“Pa, ‘k heb een schoenmakerij met winkel overgenomen, komde gij een beetje helpen...ge kent dat hé.”* Het eerste wat ik zocht was ***‘de leest’*** en er stonden daar meerdere. Maar alleen als didactisch materiaal, een knipoog naar het verleden, mijn verleden. Machines bij de vleet die alles sneller laten verlopen maar de charme is weg. En maar goed ook want de mensen zijn meer en meer veeleisend: *“Tegen morgen?”*

Neen, gisteren!" U ziet het, naast de rode draad van de vinken loopt er ook een roze draad van de leest door mijn leven!

1914 – Dolf is de middelste van negen kinderen in een arm werkmansgezin. Pa werkt in de steenbakkerij, ma tracht iedereen van eten en kleren te voorzien met de weinige centen die binnen komen. De pastoor komt intijds zien of er een nieuw engelke op komst is.

De Duits heeft zich genesteld in kerk en school en de voorbereiding op Dolf zijn plechtige communie moet doorgaan in het zaaltje van het duivenlokaal. De grote dag is aangebroken en de twaalfjarige Dolf mag in bad, allee de zinken kuip, en krijgt de communiekleren van zijn oudere broer zijn oudere broer... Hij mag naar de plechtigheid met zijn ma vroeg in de ochtend want de rijke communicanten worden maar om tien uur verwacht. Na een uur zijn ze terug thuis en ondertussen is de hele meute al van de kafzak en zitten ze te wachten op het feestontbijt: een half ei en voor Dolf een heel! Na de feestmaaltijd zegt ma tegen Dolf dat hij zijn vuile kleren mag aantrekken en om twaalf uur bij boer Coene moet zijn.

Hij wordt koewachter en mag driemaal per dag mee-eten. Eén frank per week, beginnend deze middag, een maaltijd gespaard! Een nee bestond die tijd niet tegen de ouders en Dolf trok om 13.00 u met twee koeien de akkers in. In de zomer was het om vier uur bed uit, wassen aan de pomp buiten als ze niet afgelopen was, boterhammeke eten met smout en het veld in met de twee

koeien. Rond elf uur de stallen helpen uitmesten. Om twaalf uur eten met de knechten en meiden, paar uren helpen op het veld en dan terug tot valavond met de koeien op stap, pap eten, koeienvlaaien gaan ophalen met de kruiwagen en deponeren op de mesthoop... en dan de kafzak op. Zijn er kandidaten? In de winter was het meer binnenwerk tot donker want veel verlichting was er niet. Dus slapen was het beste. Dan voelde men de honger ook niet. Dolf was leergierig en hield alles bij in een schrift dat hij op zijn laatste prijsdeling gekregen had. Wat de koeien aten en wat niet, hoe ze zich gedroegen bij weersveranderingen... Ook de vogels, planten en bomen kwamen uitgebreid voor in zijn zelfstudieboek, eigenlijk alles. Twee jaar na zijn aanstelling moest de boer melden dat Dolf niet meer nodig was op de boerderij. Hij kon niet meer naar huis want daar was het moeilijk om alle monden te voeden. Dolf trok in bij zijn tante en nonkel-schoenmaker in Gent.

Slim als hij was, ging hij nu *'paardenwachten'* aan de gebouwen waar Duitse officieren kwamen en gingen. Hij bleef bij de paarden, kamde ze en werd steeds gul beloond en ook de paarden kwamen in zijn schrift. Na de oorlog ging hij in de leer bij zijn nonkel die beetje bij beetje aftakelde door een longaandoening en overleed. Dolf was ondertussen 22 jaar en zette samen met zijn tante de schoenmakerij en winkel verder, zijn schrift was vol. Op zijn 30 overleed ook zijn tante en alles ging naar hem, de leest inbegrepen! Hij keerde terug naar zijn geboortedorp en opende daar zijn schoenwinkelke met schoenmakerij, smeed zijn been over het mooiste meisje, trouwde... De zaak draaide goed en buiten zijn schoenen waren er ook boeren en dierenliefhebbers die bij hem om raad kwamen. Dan kwamen de schriften boven. Hij was zeer precies als hij wat afwerkte. Je kon zien dat het van zijn hand kwam. Zelfs mensen met een mobiele handicap trachtte hij verder te helpen via zijn schoenenkennis. Om de arme mens een goed gevoel te geven, maakte hij een brandstempel met de beginletters van zijn naam: DD, Dolf Dossche. Deze brandde hij in de hielzool en

de mensen waren daarmee gediend, het was gelijk bij de rijke mensen... het gedacht was alles. En nog steeds!

Op een morgen ziet hij de champetter in vliegende vlucht voorbij rijden met nog een paar ramptoeristen in zijn zog. Er moest iets ergs gebeurd zijn, dacht hij en ging ook kijken. Een paar honderd meter verder in de straat werd jonkman Gerard, den doven, buiten gedragen en op een boerenkar gelegd voor transport naar het klooster voor verzorging, als het nog nodig was. Hij had een hoofdwonde en bloedde hevig maar ademde nog. De champetter die deze situatie alleen niet aankon, zag Dolf en wenkte. Terwijl de macht der arm de ramptoeristen op afstand hield, ging Dolf voorzichtig het huisje binnen. Speurend naar sporen en bewijsmateriaal. Vooral naar voetstappen, beroepsmisvorming!

U moet weten dat er die tijd nog veel huisjes waren waar de vloer bestond uit aangestampte zavel die geveegd, geraakt of met wit zand bestrooid werd. Geen tegels dus. Dolf had geluk en vond verschillende voetafdrukken van de inbreker. Hij tekende deze nauwkeurig op in zijn schrift. Ieder detail werd vermeld: de afmetingen, plaats van de ijzeren plaatjes op de hielen en tippen, en wonder boven wonder een afdruk midden de hielen, hopelijk de zijne. Ook was de rechterafdruk dieper en duidelijker dan de linkse. De champetter verklaarde hem zot en zei dat het kosten op het sterfhuis waren. Op zijn verslag zou hij zetten: *“Geen dief gezien, zaak afgesloten.”* Maar onze speurneus liet niet af en ging huiswaarts met een schat aan gegevens. Alleen nog nadenken en speuren in zijn boeken want nog steeds hield hij alles bij van herstellingen of verkoop, met naam en bijnaam! Nu hij zeker was dat de schoenen ooit op zijn leest stonden, wist hij zeker dat het een goed spoor was. De diepere afdruk moet zeker te maken hebben met een afwijking bij het stappen. Zijn boek van ‘herstellingen’ werd open geslagen. En ja, daar stond plots: *“Plaatsen zolen, hielen, plaatjes voor en achter en rechtse schoenhiel één cm dikker wegens*

heupafwijking. Wies Verkuilen, loens type. Dolf verwittigde de gendarmen in Gent, want de champetter wilde toch niet luisteren. Het vermoeden was juist en ze hadden beet! Hij bekende en het was niet zijn eerste diefstal. Zijn kot zat vol met gestolen goed. Doven Gerard herstelde en om Dolf te danken gaf hij na de vinkenzetting 'n een '*Tournee generale*' in het vinkenlokaal. De champetter zat aan den toog en was de kop van jut. Kwaad stapte hij naar de deur, draaide zich om en riep naar Dolf met luide, kwade stem: "SCHOENMAKERKE BLIJF BIJ UW LEEST" en weg was hij!

Voilà, nu weet u vanwaar het spreekwoord komt!

Lucien van Gent